

Lőrinczi Dénes: Adalékok Sepsiszentgyörgy rendvédelméhez (1877–1913)

A sepsiszentgyörgyi rendőrség

1876-ban létrejött az a vármegyerendezés, amely az első világháború végéig meghatározta a székelyföldi települések közigazgatási beosztását. Ennek értelmében megszűntek a korábbi székely székrendszerek és az országos átszervezés metódusaként felállították Háromszék vármegyét a Sepsi-, Kézdi-, Orbai- és a Miklósvári járásokból.

Az újonnan létrejött megye székhelyének Sepsiszentgyörgyöt választották. Kijelölését egyrészt földrajzi elhelyezkedésének köszönhetette, másrészt pedig a már korábbról örökölt nagyobb közigazgatási szerepének, valamint annak, hogy az akkori település határában kiépítették a székely huszár határőr parancsnokságot. Mindezek ellenére az egyértelmű városi arculattól a 19. század második felében még igencsak távol állt a település, sokáig a falvak reprezentatív jegyei jellemezték. A környező székelyföldi mezővárosok közül a 18. század második felében felállított székely huszár határőrezred parancsnokság hozta el az első látványosabb változásokat Sepsiszentgyörgyön, majd 1829–1832 között felépítették annak területén a Székházat. A falusias képet tovább erősítette az a tény, hogy az 1848–1849-es jobbágyfelszabadításig Sepsiszentgyörgyön egyszerre létezett városi és földesúri (falusi) közigazgatás. Mindez mellett ráadásul 1880-ban még a városhoz csatolták Szemerját (Szent Mária-Boldogasszonyfalvát) is.^[1]

Sepsiszentgyörgyi látkép a református vártemplom tornyából a 19. század végéről.

A város a dualizmus időszakában Háromszék megyeszékhelye. A következőkben azt kívánom érinteni, hogy az adott település közbiztonságában miként játszott szerepet a Magyar Királyi Csendőrség.

Háromszék megyeszékhelyének testülete a dualizmus időszakában saját költségvetéséből fenntartotta a maga rendőrhatóságát, amelynek hatásköre közvetlenül a város személy- és vagyonbiztonságára terjedt ki, „újítást legfeljebb az abszolutisztikus uralom idején itt működött osztrák rendőrség hagyatékából” hasznosított tovább.^[2]

Sepsiszentgyörgy rendőrkapitánya 1895-től 1897. október 2-ig Szabó Kálmán,^[3] amikor is kinevezték városi főjegyzőnek,^[4] helyét Sübek Ede foglalta el, aki hivatalosan 1898. február 15-től töltötte be a rendőrség előjárói tisztségét.^[5] A helyi rendőrség további állományát képezte Nagy Miklós rendőrtollnok és községi bíró, valamint 2 segédszemélyzeti díjnok. A tényleges rendvédelmi teendőket pedig 1 rendőrőrmester és 8 rendőr látta el, akik közül 3 altiszti rangban teljesített szolgálatot.^[6] A későbbiekben a rendőrállomány életében történtek

még személyi változások, de a keretlétszám bővítésére az első világháborúig nem került sort.

1881-ben a fővárosi rendőrség állami fennhatóság alá került. Az államosított budapesti rendőrhatósághoz képest a vidéki rendőrsegek elmaradottsága egyre jobban kezdett kiérződni.^[7] Sepsiszentgyörgyön a rendőrőrsöt 1898-tól kezdték el folyamatosan korszerűsíteni, az állomány tagjait pedig különböző juttatásokkal támogatták. 1898-ben megújították a városi rendőrség szervezeti szabályrendeletét, beépítve a „segélynyújtás balesetek és sérülések alkalmával” függelékét.^[8] Ugyanazon évben célszerűen átalakították a rendőrség hivatalos helyiségét. A rendőrőrsöt egy szobával kibővítették, a helyiséget újrafestették, valamint modernizálták berendezését. A rendőrség udvarán szilárd anyagból építve, fedél alá helyezték a tolonctanyát, 2 rendőri zárkát és a raktárhelyiséget. Az átalakítás összköltsége 1300 forintba került.^[9] 1903-ban a budapesti „Nemzeti” baleset biztosító társaságnál a terepen szolgálatot teljesítő rendőrtisztet és a 8 rendőrt biztosították balesetek esetére.^[10] 1911-ben a rendőrségnél addig használt szuronyos lőfegyvereket forgópisztolyokra cserélték ki.^[11] Ugyanebben az évben mindössze csak 7 rendőr teljesített rendvédelmi szolgálatot, ezért a város képviselőtestülete fejenként, 60-60 korona rendkívüli segílyt utalt ki a számukra.^[12] A belügyminisztérium 1913 tavaszán pedig 4000 korona államsegélyt folyósított a sepsiszentgyörgyi rendőrség testületi kiegészítésére.^[13]

A közbiztonság megerősítésére tett kísérletek

A tárgyalt időszakban (1895–1913) a település polgármestere Ifj. Gödri Ferenc volt. Az általa összegzett korabeli közigazgatási jelentésekből kiderül, hogy a személyzet gyarapítására az első világháború beköszöntéig nem kerülhetett sor, ennek ellenére azonban a létszámnövelésre igény és próbálkozás az évek során több formában történt. Első alkalommal 1899-ben adott hangot beszámolójában a helyi rendőrség túlterheltségének problémáiról,^[14] de nemcsak a terepen szolgálatot teljesítő állomány küzdött a megszorodott feladatokkal, hanem később 1910-ben már arról tájékoztat, hogy az „ügyforgalom növekedése s új törvények és eljárási szabályok életbeléptetése miatt beállott munkaszaporulat miatt úgy a fogalmazó-, mint a segédszemélyzet elégtelenné vált s szükségesnek mutatkozik a rendőrkapitányság újra szervezése s a hivatali helyiség kibővítése.”^[15] Az állításának megvizsgálása céljából, tekintsük át az általa lejegyzett rendőrkapitányi-, kihágási és bűnügyi iktatókra érkezett számokat 1896-tól 1913-ig.

Évszám	Beérkezett ügy	Megoldódott	Hátramaradott
1896	3268	3260	8

1897	3526	3524	2
1898	3526	3511	15
1899	4515	4486	29
1900	4381	4364	17
1901	4400	4392	8
1902	4895	4837	58
1903	4032	4031	1
1904	4175	4174	1
1905	2992	2992	0
1906	3906	3906	0
1907	3747	3747	0
1908	4235	4235	0
1909	4519	4519	0
1910	4527	4527	0
1911	4630	4630	0
1912	4188	4188	0
1913	4095	4095	0

Beérkezett rendőrkapitányi ügyek 1896–1913 között.

Évszám	Kihágások	Elintézett kihágás	Hátramaradott
1896	633	567	66
1897	531	468	63
1898	560	537	23
1899	644	626	18
1900	551	529	22
1901	471	460	11
1902	452	438	14
1903	516	510	6
1904	545	527	18
1905	643	636	7

1906	684	673	11
1907	488	487	1
1908	572	570	2
1909	665	654	11
1910	659	657	2
1911	761	761	0
1912	542	542	0
1913	800	800	0

Kihágási ügyek 1986-1913 között.

Évszám	Bűnügyi eset	Feltárt	Hátramaradott
1896	70	69	1
1897	93	90	3
1898	79	78	1
1899	74	74	0
1900	414	412	2
1901	432	429	3
1902	441	434	7
1903	477	472	5
1904	482	451	1
1905	530	530	0
1906	493	493	0
1907	499	499	0
1908	445	445	0
1909	541	541	0
1910	563	563	0
1911	565	565	0
1912	688	688	0
1913	996	996	0

Bűnügyi adatok 1896-1913 között.

A táblázatokból jól látható, hogy a rendőrkapitány számára beérkezett ügyek, illetve a szabálysértő kihágások és a bűnügyi esetek^[16] száma valóban folyamatosan növekedett az évek során, ennek ellenére azonban azok döntő többségét sikerült megoldaniuk.

A századfordulót követően tehát a helyi rendvédelem sürgős megreformálását szorgalmazták, ugyanis „a rendőrséggel szemben napról-napra” emelkedtek az igények.^[17] Ráadásul a városban időközben (1903-tól) elkezdett dohánygyár kiépítésénél folyamatosan egy rendőr jelenlétére volt szükség.^[18] 1904. február 5-től kezdve öt napig a sepsiszentgyörgyi Jókai-nyomda szedőszemélyzete lépett sztrájkba a béremelés érdekében, majd április 20-án, az országos vasúti sztrájk okozott közlekedési zavart, megbolygatva a helyiek mindennapjait.^[19]

A rendőrállomány iránt megnövekedett igényt Sepsiszentgyörgy önkormányzata a város költségvetésből nem tudta biztosítani, ezért 1903 első hónapjaiban a Belügyminisztériumhoz folyamodtak, hogy államköltségen próbálják meg emelni a helyi rendőrség létszámát.^[20] Kérelmüket ugyanazon év február 28-án visszautasították.^[21]

Az elutasító választ követően merült fel az a gondolat, hogy a közbiztonsági teendők ellátásával a Magyar Királyi Csendőrséget bízzák meg. A tárgyalásokat megelőzően ugyanis már ismert volt a sepsiszentgyörgyiek előtt a csendőrség eredményessége és hatékonysága. Sőt a felek között megindult tárgyalások előtt Sepsiszentgyörgyön már létezett csendőrőrs, amelynek tagjai elsődlegesen a falvak és azok környékének a közbiztonságáért feleltek.^[22] Természetesen alkalomadtán nem hunytak szemet és szükség esetén – vagy felkérésre – elősegítették a városi rendőrség, valamint a közigazgatási apparátus munkáját. Íme néhány csendőri eseményjelentés még a 19. század utolsó évtizedeiből, amelyekről a városi előljárói is tudomással bírtak. Az alispáni hivatalnak írt csendőrségi eseményjelentésekben – mások mellett – a következő esetek olvashatók:

Jelentés egy tüzesetről

[1877] augusztus 24-én este 1/2 8 óra tájt ott helyt Sas Miklós félszerében állítólag vigyázatlanságból tűz ütött ki, mi által ennek félszere és egy istállója 150 forint nem biztosítva kárral, továbbá Nagy Gyula ottani mészáros 1 háza, 1 nyári konyhája, 1 vágó kamara, 1 csűr, 1 istálló és szín, széna, árpa, gazdasági eszközök, 1 ló, 22 hizlalt sertést, avas háj, faggyú, 8 ökörbőr és többféle házi bútorai összesen 5820 forint kárral, mely 2200 forintig volt biztosítva, a tűz martaléka lett. Háromszékmegye főispánja, valamint a városi tanács több tagja jelen lévén közvetlen tudomásuk van.^[23]

Jelentés egy állítólagos bétörési lopásról

Jelenti, hogy [1878] november 27-én bévonult ellenőrző járőr Salamon Antal őrmester tudomásul vette miszerint, november 24-én Szemeria községben este 10 órakor midőn Müller Jenőné asszony szolgálójával a lakszobájában volt, az ablakon kétszer zerrenést hallott, melyet a külső ablak (kettős ablak lévén) felső szegletéből egy kis darab üveg betört, mire a szolgáló az udvarra kifutott, s 2-3-szor tolvajt kiáltott, mely kiáltásra a szomszédok is kigyűltek s többen éjjeli 12 óráig a kapukban leselkedtek, de nem vettem semmi gyanús körülményt észre. Azután éjjeli 12 órakor Müller Jenőné asszony is a házból kijöven a szolgálóval az ajtót bezárta és a szomszéd Vermesinéhez ment hálni. 25-én reggel pedig midőn Müllerné haza indult a szolgálóját előre küldötte, ki a ház ajtaját egy kissé kinyitva találta, mit asszonyával tudatván, s azután együttesen mentek be a házba, hol egy szekrényből, könyvben tartott részint bankjegy, részint ezüst és rézpénzből állott 27 forint vélt értékben, és egy néhány ruhadarab hiányzott. A többi apróság tárgyak pedig a szoba padozatán elváltak szórva. Salamon Antal őrmester ezen lopási eset felvétele végett a Müller Jenőné házához ment, hol az ablakon történt kis törésen kívül semmi erőszakosság nyom sem látszik, s a további puhatolásokból kiderült, miszerint Müllerné férje Kézdivásárhelyt pénztári ellenőr, és a nőnek igen nagy vágyai volnának valami ürügy mellett Kézdivásárhelyen leendő lakást kieszközölni, minél fogva valóbbszínű, hogy ezen esemény a nő által eszközöltetett ki, mert azt sem tudta megmondani, hogy körülbelől mennyi lehetett bankjegy a pénzből, és hát hogy tarthatna ezüst vagy rézpénzt könyvben. Ezen eseményről az ott helybeli kir. járásbírósnak jelentés tétetett.

Letartóztatás lopásért

[1879] augusztus 3-án Fodor Sándor csendőr járőrvezető Madár Pár csendőrrel ott helyben járőrködés alkalmával gidófalvi Balázs Kulit és Balázs Jánost mivel a vásároni tolongás közt maksai Csiki István zsebéből 1 forint 50 krajcár kiloptak letartóztatta s a város kapitányságnak átadta.

Kárégés

Sepsiszentgyörgyön Salati András csűréből [1884] november 18-án este 1/2 7 órakor eddig ismeretlen módon tűz ütött ki és leégett ezen csűr a benne elhelyezve volt takarmány, gazdasági tárgy és egy cséplőgéppel együtt, becsü szerint 3650 forint értékben. A csűr az "Adriai" s a gép a "Phönix" társulatnál volt biztosítva. Ember élet vagy állat nem forgott veszélyben. Az óltásnál Antal József őrsvezető és Tartler György

csendőr működtek 18-án este 1/2 7 órától éjjel 12 óráig az eset az ottani rendőrség által helyben székelő királyi járásbírósnak bejelentetett a nyomozás tovább folytatattik.^[24]

Rablógyilkosság és gyanúsított tettes letartóztatása

Sepsiszentgyörgy-szemeriai részén az út mélyedésben [1885] március 5-én egy ismeretlen hulla találtatott fel ottani lakósok által, melyen a Sepsiszentgyörgyről kiszállott törvényes bizottság erőszakos megfojtási halált állapított meg. Ennek alapján a sepsiszentgyörgyi őrsről március 5-én este 6 órától 6-a délután 3 óráig kivezényelt 1/10 nyomozó járőr Fartler György és Róbert Frigyes csendőrök ez ügyben nyomoztak és kiderítették, hogy a hulla hidvégi Péter Veres Jánosé, ki március 4-én 160 forint pénzzel azért ment volt Sepsiszentgyörgyre, hogy ottan magának két ökröt vásároljon, mi azonban nem sikerülvén, odavaló Jakab Andrással indult vissza Hidvégre. A káros derékszíjja (dúszú) a hulla mellett találtatott, de üresen, habár a meggyilkolt felesége azt adta fel, hogy férje hazuról való elindulása előtt, érintett összeget abba tette volt be. Jakab András erre nézve, hogy Péter Veres Jánossal meddig folytatta útját, kihallgatva, magát igazolni nem tudta, tehát rabló gyilkosság alapos gyanúja miatt letartóztatott és a hidvégi őrs által 4 számú tényleírás kíséretében a sepsiszentgyörgyi kir. Járásbírósnak átadatott. Gyanúsítottnál szigorú házmotozás is vétetett elő, de az is eredményhez nem vezetvén, az ezen büntett teljes tisztázásáig mindkét őrs részéről tovább folytatattik. A sepsiszentgyörgyi és földvári szolgabírói hivatalnak a jelentések megtétettek. A hulla törvényes bonczolás után eltemettetett. A két őrs nyomozási végeredménye annak idejében bejelentetni fog.

[1887] Lopás és három gyanúsított elfogása a rendőrség által

Sepsiszentgyörgyi Bogdán Artur háza ablakát 1886. dec. 30-án éjjel ismeretlen tettesek betörve a lakhelyiségbe másztak és onnan 7 darab köntöst, 1 muffot, 1 rend fekete szalon férfiruhát, 6 kávé, 6 evő, 1 zöldséges és 2 levesmerő ezüstkanalat, 8 pár kést és 8 pár villát ezüsből Z.J. és B.K. monogrammal, 1 ezüst cukortartó fekete elefánt csontokkal, 2 ezüst hamutartót, egy lámpa alját bronzból, 1 szivartartót ezüsből és egy zöld plüst 400 forint becsértékben elloptak. Salamon Antal őrmester, Csibi Tamás, Bodosi Ferencz és Timár Péter csendőrök a rendőrségnek segélykezve a tettesek után nyomoztak, de eddig csipán azon eredménnyel, hogy a rendőrség gidófalvi Balló Antal sepsiszentgyörgyi Vetési Károlytól Bakisi Józsefet némi gyanukat alapján letartóztatta. A nyomozás az őrs és rendőrség révén folytatattik. A szomszédos őrsök ezen esetről az őrs által értesítve vannak.^[25]

Letartóztatás pénzhamisítás gyanújáért

[1888] augusztus 8-án délután Császár Bálint sepsiszentgyörgyi polgármester arról értesítette az őrsöt, hogy a városban egy idegen egyén érkezett, kit azon gyanú terhel, hogy 5 francos romániai bankjegy hamisítással foglalkozik. Csorja Barabás őrmester, Bedner János és Krosz Mátyás csendőr az illető felkeresésére indulva, szekerését Nagy József vendéglőjében találta, de a keresett egyén már elmenekült volt, hanem rövid idő múlva Előpatak felé vezető útvonalon utoléretvén letartóztatott, ekkor előadta, miszerint ő brassói illetőségű Klosz György és pinczéri állást keresett Sepsiszentgyörgyön. A nyomozás folyamán kiderült, hogy nevezettel egyidejűleg még egy más idegen úriember is érkezett a városba, de az Nagy József vendéglős által értesülvén a helyzetről elmenekült. Klosz György pedig július közepén szintén megfordult a városba és Nagy vendéglőjébe szállva, Salati András ottani lakóssal gyakran értekezett. Később utóbbi Sandrik Sándor a "Jókai" nyomda vezetőjét is oda hívatta s közölték vele, hogy egy sárga rézbe metszett géppel készített nyomtatványuk, - habár a festék kék színű - ha megszárad veres színű lesz, tehát nekik olya festékre volna szükségük, mely akkor is megtartja eredeti (kék) színét ha megszárad. A nyomdavezető egy bécsi céget nevezett meg, honnan Salati még aznap rendelt 24 forintra festéket. Klosz György augusztus 6-án újból érintkezett Salatival és valószínűleg ekkor vette át tőle a festéket, mely későbbben Nagy vendéglős udvarán levő ürszékben elrejtve találtatott. Nevezett polgármester úr által vezetett vizsgálat során Salati András és ugyancsak sepsiszentgyörgyi Antal Dénes ellen a bűnrészesség gyanúja merülvén fel, letartóztattak és a sepsiszentgyörgyi királyi járásbíróságnak átadattak. A járőr által letartóztatott Klosz György pedig - habár mindent tagad, mint alaposan gyanúsított, 2 számú tényleírás mellett, ugyanezen királyi járásbíróságnak azon hozzáadással adatott át, hogy Brassóban levő lakásán megtartott házmotozás alkalmával oly tárgy, mely a pénzhamisításra vonatkozna, nem találtatott. Az elmenekült idegen kiléte miután Klosz vonakodik őtet megnevezni, nem volt megállapítható, a nyomozás folytatattik.

Tüzeset

Sepsiszentgyörgyi Sikó Béla sütőjéből [1888] május 14-én délután 1/2 5 órakor tűz ütött ki s az 10 forint becsértékben elégett, biztosítva nem volt. Emberélet vagy állat nem veszélyeztett. Kádár János őrsvezető, Szamosi Aladár csendőrrel a tűz oltásánál közreműködött s azután a tűz kiütése tárgyában nyomozva, azt derítették ki, hogy a tűz a káros cselédei vigyázatlansága által keletkezett. Az őrs a sepsiszentgyörgyi kir. járásbíróság és szolgabírói hivatalnak mivel közvetlen tudomással bírtak jelentést nem

tett.

Rendőrség által eszközölt letartóztatás ökör lopásáért

Szígyártó Dénes csendőr [1889] augusztus 8-án szolgálatban arról szerzett tudomást, hogy Szemerjai Serester Ferencznek egy 75 forint értékű ökrét az ottani csordából sepsiszentgyörgyi Krucza János és Ruzsa György augusztus 1-én ellopta. A lopott ökör tettesek által ugyancsak sepsiszentgyörgyi Sikó Ferencz mézárósnak árusítatott el 14 forinton, ki azt a rá következő nap le is vágatta, erről a sepsiszentgyörgyi rendőrség azonnal értesülvén, tetteseket, valamint Sikó mézáróst is letartóztatta és az ottani kir. járásbíróságnak átadta. Az eset bejelentetett a sepsiszentgyörgyi szolgabírói hivatalnak.^[26]

Tüzeset vigyázatlanságból

Furus Géza szemerjai lakós csúré [1891] december 3-án este 8 órakor kigyúlt és a benne volt takarmánnyal együtt 600 forint értékben elégett. Biztosítva volt a csűr 150 forintig a "Magyar általános" társulatnál. Ember élet vagy állat nem esett áldozatul. Tamás Gergely őrsvezető Benczédi Dániel csendőrbéli járőr a tűz eloltásánál közreműködött és kiderítette, hogy Nagy János a káros kocsisa ittas állapotban a tűz kiütése előtt többször a csürben járt szénáért, tehát vigyázatlanság forog fenn, mert a gyulás azon a helyen keletkezett s honnan a kocsis szénát vitt, ki annyira megvolt ittasodva, hogy magával is tehetetlen volt. Az esetről a sepsiszentgyörgyi kir. járásbíróság és városi rendőrkapitányság közvetlen tudomással bírt, jelentés nem tétetett.^[27]

Lopás és a tettesek letartóztatása

[1892] szeptember 26-án László Péter csendőr sétálás alkalmával Sepsiszentgyörgyön értesült, hogy Ádám György brassói lakós mellénye zsebéből július hó folyamán egy ezüst zsebóra 18 forint értékben ellopott. Nevezett csendőr a lopott órát Fichser Adolf sepsiszentgyörgyi ismerősénél megtalálta, mely alkalommal kiderült, hogy az órát Wéber József brassói lakós zálogosította el 5 forint sör árában ki beismerése szerint az órát Brassóban tartózkodó öccse Wében Miksa zsebéből lopta el. Nevezett letartóztatott és tényvázlattal az órával együtt, mint bűnjellel a sepsiszentgyörgyi kir. járásbíróságnak azon hozzáadással adatott át, hogy a Wéber Miksa letartóztatása végett, a brassói őr megkerestetett, a szolgabírói hivatalnak jelentés tétetett.^[28]

Egy egyén betörés és lopás miatti letartóztatása

Folyó évi [1893] szeptember hó 12-én éjjel Artcz Anzelmó sepsiszentgyörgyi lakós kárára 466 forint készpénz és egy 15 forint értékű ezüst zsebóra ismeretlen tettes által ellopott, ki midőn a káros aludt az ablakon mászott be hozzá.

Rusz János őrmester és Isztráté Demeter csendőrből állott járőrnek sikerült erélyes nyomozás után a tettest, Kispista György árkosi lakós személyében kideríteni, ki már két ízben betörési lopásért büntetve volt. Nevezett tettes tettét tagadta, de nála mint, közártalmú egyénnél midőn házmotozás tartatott, a párnában a toll közé elrejtve volt 270 forint pénz és az óra megtaláltatott.

A tettes tagadja, miszerint 300 forintnál többet lopott volna el, hiányzó 30 forintból vett egy malacot, 13 forint 50 korona, egy felsőt és egy mellényt 11 forinton. A maradékot elköltötte, a malacz a község elöljáróságnak átadatott, elismervény mellett. A tettes pedig a sepsiszentgyörgyi kir. járásbíróságnak adatott át, tényvázlattal, 270 forint készpénz, egy ezüst órával s felsővel és mellénnyel mint bűnjelvényvel. A sepsiszentgyörgyi szolgabírói hivatalnak jelentés tétetett.^[29]

Letartóztatás lopásért

Rusz János őrmester, Isztráté Demeter csendőrrel [1895] január 27-én Sepsiszentgyörgyön értesült, hogy odavaló "Miske és Fehér" cégbolt ajtajából, ugyan aznap délután, egy ismeretlen tettes, egy 8 forint értékű paplant ellopott. A járőr a nyomozást bevezetve sikerült a tettest Köröspatakon, odavaló ifj, Hamar Antal közártalmú egyén személyében feltalálni, ki a lopást miután a paplan megtaláltatott, önként beismerte. Nevezett letartóztatott s a megtalált paplannak mint bűnjellel 1 számú tényvázlat mellett a helybeli kir. járásbíróságnak átadatott. A szolgabírói hivatalnak jelentés tétetett.^[30]

Egy egyén feljelentése testi sértés miatt

Nagy Pál csendőr járőrvezető és Antal Lajos csendőrből állott járőr bevonulván jelentette, hogy [1896] augusztus 16-án a sepsiszentgyörgyi határban Pap György sepsiszentgyörgyi lakós, Szabó Nikuláé mátéfalvi lakost, azért mert lekaszált árpáján feküdni találta. Annyira megverte, hogy az ez által okozott sérülések begyógyulására orvosi vélemény szerint 18-20 napi igényeltetik. Nevezett a sepsiszentgyörgyi kir. járásbíróságnak és az ugyanottani szolgabírói hivatalnak bejelenttetett.^[31]

Az osztrák-magyar kiegyezést követően, majd 1876-tól, amikor is a magyar kormány az Erdély (és a Horvát-Szlavón) vidéki rendvédelem ügyintézését átvállalta az osztrák féltől, lényegesen megjavult a lakosság és a csendőrség közötti bizalom. A csendőrség katonai rendszabályzat alatt, a Belügyminisztérium hatáskörében működött. E rendvédelmi szerv hatékonyan tudott együttműködni a polgári hatóságokkal, a lakosság pedig bizalommal merete segítségét kérni személy- és tulajdonát ért károsodások esetében, mindezeknek köszönhetően elismerték és tiszteletben tartották őket.^[32]

A Magyar Királyi Csendőrség hatékonysága a város és a vármegye lakói számára tehát már korábbról ismert volt. A csendőrség intézménytörténetével számos munka foglalkozott, ezért itt annak részletes bemutatására nem térek ki.^[33] A Sepsiszentgyörgyön fennállt szakasz- majd őrsparancsnokság 1877 és 1914 között 7 és 9 fős létszámmal biztosította a rendvédelmet a környező vidék számára.

Ifj. Gödri Ferenc polgármester szorgalmazására és a városi képviselőtestület egyetértésben úgy határozta, hogy 1905-től a város belterületén a közrendészetet átadják a már említett, ismert és bevált Magyar Királyi Csendőrségnek. Erre vonatkozóan 1904-ben megkezdődtek a tárgyalások a város és a Belügyminisztérium képviselői között.^[34]

Sepsiszentgyörgy új rendvédelmi egységének a felállításával kapcsolatosan, 1904. július 8-án a Belügyminisztérium képviseletében a városba érkezett Kostka Pál m. kir. csendőrezredes. Az önkormányzat és a csendőrség képviselője között lezajlott megegyezés alapján, mindkét fél elismerte, hogy szükséges volna egy nagyobb létszámú rendvédelmi állomány elhelyezése a városban. Megállapodás jött létre, amelynek értelmében egy csendőrőrmesterből és 10 csendőrből fogják felállítani a sepsiszentgyörgyi városi magyar kir. csendőrőrsöt, amely 1905. október 1-én – a belügyminisztérium garantálásával – megkezdje majd a működését.^[35] A személyes konzultációt követően, a Belügyminisztérium feltételként megszabta, hogy a csendőrség felállításának és szolgálatteljesítésének a költségeit a településnek magára kell vállalnia. A csendőri szolgálatteljesítés éves költsége 12.596 korona 42 fillért jelentett, az őrs berendezése pedig egyszeri alkalommal 4610 koronát és 24 fillért igényelt volna.^[36]

Sepsiszentgyörgy önkormányzata ismertette a Belügyminisztériummal, hogy saját költségvetéséből évente mindössze csupán 3000 koronát tud biztosítani a városi csendőrőrs számára. A berendezésre és a felszerelésre kért összeget illetően pedig 10 év alatt részletekben, kamatmentesen tudják törleszteni évente 461 korona 2 fillérrel. A szükséges összeg elérése érdekében a rendőrlegénység létszámát csökkenteni tervezték, úgy, hogy mindössze 1 fogházőrt, 1 rendőrségi hivatalszolga-kézbesítőt és 2 rendőrt hagytak volna

meg, a fennmaradó különbözetet pedig a közpénztárból kívánták fedezni.^[37]

Az önkormányzat által felvázolt anyagi fedezetet és a kért kedvezményeket a Belügyminisztérium 1905. május 19-én az 52192 sz. alatt kelt rendeletével jóváhagyta. Kérvényezték a városvezetéstől, hogy ők is foglalják határozatukat írásba. Az érdemi elkötelezettséget a sepsiszentgyörgyi képviselőtestület egyhangúlag elfogadta, amit 1010-1905. sz. alatt hozott határozatában Háromszék vármegye törvényhatósága is megerősített. A döntésről értesítették a város lakosságát is.^[38]

A tervezett városi csendőrőrs 1905. október 1-től kezdődő működése végül is elmaradt. Október 18-án arról tájékoztatta a Belügyminisztérium a vármegye alispánját, hogy kénytelenek a különbözetek fedezetének hiánya miatt a csendőrőrs szolgálatba állítását elhalasztani, mindaddig amíg rendes állami költségvetés keretében nem tudják biztosítani a felállításával járó teljes összeget.^[39] Sepsiszentgyörgy képviselőtestületének a leiratot kénytelen volt elfogadnia, ezt követően pedig megbízták a rendőrkapitányt, hogy a rendőrállománnyal továbbra is lássák el a közrendészeti feladatokat.^[40]

A városi csendőrőrs kiépítésének lehetőségével a képviselőtestület 1911-ig próbálkozott. A jelentős összegre való tekintettel 1912. január 27-én, a 7. jegyzőkönyvi pont alatt már nem remélték a közbiztonság ilyen jellegű átszervezését.^[41] Az egyedül kivitelezhető megoldásnak ezért azt látták és abban reménykedtek, hogy állami költségvetésbe kerül a rendőrség állományának költségvetése, amelyet szükség esetén saját hozzájárulással még kiegészíthetnek. A polgármester által összegezett közigazgatási jelentésekből – korai halála miatt – 1912-ig követhető nyomon a közbiztonság kérdésköre, azonban minden bizonnyal a rendvédelmi feladatok ellátásában aligha módosult valami 1913-tól az első világháború kitöréséig.

Bibliográfia

Levéltári források

Román Nemzeti Levéltár, Kovászna Megyei Osztály, Háromszék megyei iratok, (RNL KVO) F. 9., Alipsáni iratok, állag szám 842 és 850. (1877–1896)

Felhasznált irodalom

Bálint Dénes polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1913 évi közigazgatási

állapotáról, XVIII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda Részvénytársulat, 1914. XI., 5.

Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1869 évi közigazgatási állapotáról, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvén-társulat, 1898.

Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1898 évi közigazgatási állapotáról, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvény-társulat, 1899.

Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1899 évi közigazgatási állapotáról, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvény-Társulat, 1900.

Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1902 évi közigazgatási állapotáról, VII. évfolyam, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1903.

Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1903 évi közigazgatási állapotáról, VIII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1904.

Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1904 évi közigazgatási állapotáról, IX. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1905.

Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1905 évi közigazgatási állapotáról, X. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1906.

Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1910 évi közigazgatási állapotáról, XV. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1911.

Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1911 évi közigazgatási állapotáról, XVI. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1912.

Málik Lóránd helyettes polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1912 évi közigazgatási állapotáról, XVII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda Részvénytársulat, 1913. XI. 6.

Borbély Zoltán – dr. Kapy Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.*, Budapest, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, 1942.

Háromszék-Vármegye, *Magyarország és külföld. Ungarn und das Ausland*, 1900. jan. 20., IV. évf., 1. sz. 14.

Tisztek Csendőrségi Zsebkönyvek: Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára 1. évfolyam. Budapest, Franklin Kiadó, 1887.

A felhasznált képek a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum képtárából származnak.

Hivatkozások

1. A közös költségvetésre 1912 januárjától került sor. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1911 évi közigazgatási állapotáról, XVI. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1912, 6. ↑
2. Borbély Zoltán – dr. Kapy Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.*, Budapest, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, 1942., 392. ↑
3. Háromszék-Vármegye, *Magyarország és külföld. Ungarn und das Ausland*, 1900. jan. 20., IV. évf., 1. sz. 14. ↑
4. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1869 évi közigazgatási állapotáról, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvén-társulat, 1898, 13. ↑
5. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1898 évi közigazgatási állapotáról, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvény-társulat, 1899., 23. ↑
6. Uo. 23. ↑
7. Borbély Zoltán – dr. Kapy Rezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941.*, Budapest, Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat, 1942, 392. ↑
8. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsi-Szent-György r. t. v. 1898 évi közigazgatási állapotáról, Sepsi-Szentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvény-társulat, 1899, 5. ↑
9. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése 55-60. ↑
10. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1903 évi közigazgatási állapotáról, VIII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1904, 7. ↑
11. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1910 évi közigazgatási állapotáról, XV. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1911, 5. ↑
12. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1911 évi közigazgatási állapotáról, XVI. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1912, 9. ↑
13. Bálint Dénes polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1913 évi közigazgatási állapotáról, XVIII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda Részvénytársulat, 1914. XI., 5. ↑
14. A rendőrlegénység minden tagjára 24 óránként átlag 18-20 órai szolgálat esett s így részükre naponként alig 6 órai pihenő jutott. E túlfeszített szolgálatot a legénységnek még mindig igen csekély száma okozza. Az igen hosszú napi szolgálat pedig a pontosság és lelkiismeretesség rovására megy. A rendőrséggel szemben napról-napra emelkedő igényeket, csak a legénység

létszámának emelésével lehetne kielégíteni.” Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszent-György r. t. v., 1899 évi közigazgatási állapotáról, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-Részvény-Társulat, 1900., 35. ↑

15. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1910 évi közigazgatási állapotáról, XV. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1911., 15. ↑
16. Ebbe a kategóriába sorolták a hatóság és magánszemélyek elleni erőszakot, az öngyilkos eseteket, a szemérem elleni cselekményeket, a szándékos emberölést, az ember élete és testi épsége elleni egyéb cselekményeket, a rablást, a gyújtogatást, a lopást, a vagyon elleni egyéb cselekményeket, valamint az egyéb büntetteket és vétségeket. ↑
17. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszent-György r. t. v. 1902 évi közigazgatási állapotáról, VII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1903, 21. ↑
18. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1903 évi közigazgatási állapotáról, VIII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1904, 23. ↑
19. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1904 évi közigazgatási állapotáról, IX. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1905, 47. ↑
20. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszent-György r. t. v. 1902 évi közigazgatási állapotáról, VII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája, 1903, 22. ↑
21. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1903 évi közigazgatási állapotáról, VIII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1904, 6. ↑
22. A csendőri eseményjelentések alapján a következő települések közbiztonságáért feleltek: Angyalos, Aldoboly, Árkos, Előpatak, Étfalva, Feldoboly, Fotos-Martonos, Gidófalva, Illyefalva, Kálnok, Kilyén, Kökös, Kőröspatak, Oltszem, Sepsiszentkirály, Szotyor, Szemerja, Zoltán. ↑
23. Román Nemzeti Levéltár, Kovászna Megyei Osztály, Háromszék megyei iratok, (továbbiakban: RNL KVO) F. 9., Alispáni iratok, állag szám 850., Főispáni iratok 155. ie. ↑
24. RNL KVO. Háromszék megyei iratok F. 9., Alispáni iratok, állag szám 850., Főispáni iratok 155. ie. ↑
25. RNL KVO. Háromszék megyei iratok, F. 9., Alispáni iratok, állag szám 842. II. Problémaosztály. II/14. ↑
26. RNL KVO, Háromszék megyei iratok F. 9., Alispáni iratok, állag szám 842. II. Problémaosztály. 21/1889. ↑
27. RNL KVO, Háromszék megyei iratok F. 9., Alispáni iratok állag szám 842. II. Problémaosztály. II/10 ↑
28. RNL KVO, Háromszék megyei iratok F. 9., Alispáni iratok állag szám 842. II. Problémaosztály. II/5 ↑
29. RNL KVO, Háromszék megyei iratok F. 9., Alispáni iratok, állag szám. 842. II. Problémaosztály.

II/11. ↑

30. RNL KVO, Háromszék megyei iratok F. 9., Alispáni iratok, állag szám 842. II. Problémaosztály.
II/22. ↑

31. RNL KVO, F. 9., Alispáni iratok, állag szám 842. II. Problémaosztály. II/15. ↑

32. Tisztek Csendőrségi Zsebkönyvek: *Zsebkönyv a Magyar Királyi Csendőrség számára* 1. évfolyam. Budapest, 1887, Franklin Kiadó, 112. ↑

33. Csapó Csaba: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881–1914*, Pécs, Pro Pannónia Kiadói Alapítvány, 1999.; Kövendy Károly (szerk.): *A Magyar Királyi Csendőrség a törvény és a rend szolgálatában 1881–1945. A csendőr békében, háborúban és emigrációban*. Torontó, Sovereign, 1973.; Némethy Ferenc: *A Magyar Királyi Csendőrség szervezete, szolgálata és viszonya a közigazgatási hatóságokhoz*. 1. köt. *A Magyar Királyi Csendőrség hatásköre, jogai, szolgálati teendői és eljárása*. 1–3.köt *A Magyar Királyi Csendőrség viszonya a közigazgatási hatóságokhoz*. Országos Központi Községi Nyomda Részvénytársaság, Budapest, 1900.; Parádi József: *A határszéli csendőrség 1891–1914*, Budapest, Határőrség, 1984.; Parádi József: *Rendvédelem a határokon a XIX-XX. században*. 2 köt. *Csendőrség a határőrizetben*. Budapest, Tipico Design Kft. 2003.; Parádi József: *A magyar királyi csendőrség. Az első magyar polgári, központosított, közbiztonsági őrtestület 1881-1945*. Budapest, s. n., 2012; Preszly Lóránd: *A Magyar Királyi Csendőrség története 1881-1918*. Budapest, 1920.; Rektor Béla: *A Magyar Királyi Csendőrség oknyomozó története*. Cleveland, Árpád Könyvkiadó, 1980. ↑

34. Ifj. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1904 évi közigazgatási állapotáról, IX. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1905, 20–21.
↑

35. Gödri Ferencz polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1905 évi közigazgatási állapotáról, X. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda-R.-T. Könyvnyomdája 1906, 11. ↑

36. Uo. 13. ↑

37. Uo. 13. ↑

38. Uo. 12. ↑

39. Uo. 12. ↑

40. Uo. 13. ↑

41. Málik Lóránd helyettes polgármester jelentése Sepsiszentgyörgy r. t. v. 1912 évi közigazgatási állapotáról, XVII. évfolyam, Sepsiszentgyörgy, Jókai-Nyomda Részvénytársulat, 1913. XI. 6. ↑